

Τ' ΑΔΕΛΦΙΑ

301

- 1 Τ' ἀδέλφια δταν περπατοῦν οἱ δρόμοι καμαρώνουν,
κι' δταν ἀποχωρίζονται κλαῖνε καὶ δὲ μερώνουν.
- 2 Σταθῆτε ὄρη καὶ βουνά, λαγκάδια καὶ ποτάμια,
αὔριο ἀποχωρίζονται τὰ δύο ἀδελφάκια.
- 3 Ὅπου δεῖς δυὸ κυπαρίσσια καὶ στῆ μέση μιὰ μηλιά,
κεῖ πέρα 'ναι θαμμένα δυὸ ἀδέλφια ἀγκαλιά.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΕΙΑΣ

302

Ἡ μάννα τοῦ ξενιτεμένου

(Τῆς κούνας)

- Μιὰ μάννα, μιὰ κακὴ μάννα τὸ γιό της καταριέται.
Διῶχνεις με, μάννα μ' διῶχνεις με, καὶ γὼ νὰ φύγω θέλω.
Νάλθη μάννα μ' τ' ἀΓιωργιτοῦ, νὰ πᾶς στὴν ἐκκλησιά,
νὰ δῆς τὰ παλληκάρια,
5 νὰ δῆς τὸν τόπο μ' σκοτεινὸ καὶ τὸ στασίδι μ' ἄδειο.
Νὰ πᾶς μάννα μ' στὰ δίστρατο ἀκρογιαλιά νὰ βλέπης,
νὰ βλέπης ἄντροι νὰ ρωτᾶς, γυναῖκες νὰ ξετάζης,
νὰ βλέπης τὰ γκεμισόπουλα¹⁾ νὰ τὰ συχνορωτάης,
«Μὴν εἶδατε, μὴν ἄκσατε τὸν γιό μου τὸν Γιωργάκη ;»
10 —'Εφές βράδου τὸν εἶδαμε στῆς Μπαρμπαριάς τὰ μέρη,
ποῦχε τὸν ἄμμο πάπλωμα, τὴ μαύρη γῆς μιντέρι²⁾
ἄσπρα πουλιά τὸν τρώγανε, μαῦρα τὸν λογουρίζαν,
κ' ἕνα χρυσό, καλὸ πουλί, κάθεται καὶ τὸν κλαίγει.
—Δὲν τρῶς καὶ σὺ καλὸ πουλί, ἀντρεωμένες πλάτες,
15 νὰ κάνης πῆχου τὸ φτερό, δυὸ πιθαμές τὸ νύχι,
νὰ γράψω στὶς φτεροῦγές σου τρία καλὰ μαντάτα,
νὰ γράψω τρία γράμματα πικρά σὰν τὸ φαρμάκι,
τῶνα νὰ πάγη στῆ μάννα μου, τ' ἄλλο στὴν ἀδελφή μου,

1) Λ. Τ. Ναυτόπουλα.—2) Λ. Τ. Εἶδος ντιβανιοῦ, ὄχι κινητοῦ. Μιντέρι εἶχαν ὄλα τὰ σπίτια, ἔπιανε τὴν ἐμπρὸς στὰ παράθυρα πλευρὰ, ἢ καὶ δυὸ πλευρές, καὶ στὰ πιὸ παλῆὰ χρόνια καὶ τρεῖς πλευρές.

Ἀδελφία ἀδελφία ἀδελφία:

Ἡρακλείτσα.

«Θρακικὰ Τ. Γ. Α.
1939
α. 183-193

τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ νὰ πάγη στὴν καλὴ μου,
 20 νὰ τ' ἀναγνώνη ἢ μάννα μου, νὰ κλαίῃ ἢ ἀδελφὴ μου,
 νὰ τ' ἀναγνώνη ἢ ἀδελφὴ μ', νὰ κλαίῃ ἢ καλὴ μου,
 νὰ τ' ἀναγνώνη ἢ καλὴ μ', νὰ κλαίῃ ὁ κόσμος ὅλος».

303 *

Καστανιές

Τῆς κούνιας

Διώχνεις με μάννα μ', διώχνεις με καὶ γὼ νὰ πάγω θέλω,
 μὲ τὰ πουλάκια θὰ διαβῶ καὶ μὲ τὰ χελιδόνια
 καὶ τὰ πουλάκια θ' ἔλθουνε καὶ στίς φωλιές θὰ πᾶνε
 καὶ γὼ μαννέ μ' δὲν θ' ἄλλω πιά, τὴ σκάλα σ' δὲν θ' ἀνέβω,
 5 Νὰ ἔλθῃ μάννα μ', τ' Ἄϊ Γιωργιοῦ, πρώτη χρονιάρα μέρα.
 νὰ πᾶς μαννέ μ', στὴν ἐκκλησιά, νὰ πᾶς νὰ προσκυνήσης,
 πρῶτα νὰ κάμῃς τὸ σταυρὸ σ' κ' ὕστερα νὰ χαιρετίσης,
 νὰ δῆς τὸν τόπο μ' ἀδειανὸ καὶ τὸ στασίδι μ' ἄδειο·
 τότες μαννέ μ', νὰ κλάψῃς, τότες μαννέ μ', νὰ θυμηθῆς
 10 τὰ λόγια πού μ' ἔλεγε, τὰ λόγια πού μὲ εἶπες.
 Μάζω μαννέ μ', τὰ ροῦχά μου καὶ κάνε τα ἕνα μπόγο
 καὶ πῶρε τα καὶ πᾶνε τὰ στῆς ἐκκλησιάς τὴν πόρτα
 κι' ἂν μοιάζ' κανεὶς τὸ μπόι μου, βγάλτα μαννέ μ' καὶ δός τα
 κι' ἂν δὲν μὲ μοιάζ' τὸ μπόι μου πᾶρ' τα καὶ ἔλα πίσω.

304

Καστανιές.

Τὸ παράπονο τοῦ ξένου

Δὲν σὲ θάρροισα θάλασσα νερὸ νὰ κατεβάσης,
 καὶ σὺ νερὸ κατέβασες τὸν κόσμον νὰ χαλάσης,
 κατέβασες καὶ μιὰ μηλιά, κι' ἀμπέλια φυτεμένα,
 κάνουν σταφύλι ροζακὸ καὶ τὸ κρασί μοσχάτο,
 5 τὸ πίνουν οἱ ἄντροι καὶ μεθοῦν, γυναῖκες καὶ λογιάζουν,
 τὸ πίνουν κ' οἱ μελαχροινές παιδί γιὰ νὰ μὴ κάνουν.
 Ἄς τῶπινε ἢ μάννα μου, ἐμένα νὰ μὴ κάνῃ,
 σὰν μ' ἔκανε καὶ μ' ἔστειλε στὰ μακρυὰ στὰ ξένα.
 Ξένες πλένουν τὰ ροῦχά μου, ξένες τὰ σαπουνίζουν,
 10 ἀντὶ νερὸ ῥοδόστομο, ἀντὶς σαπούνη μόσχο,
 ἀντὶ στὸν ἥλιο στέγνωμα, στ' ἀστρί καὶ στὸ φεγγάρι.

*) Μεσαιωνικά Γράμματα. Τόμος Αος, Τεύχ. Βο, σελ. 167.

Τὰ πλένουν μιά, τὰ πλένουν δυό, στίς τρεῖς τὰ στέλνουν πίσω.
 «Πάρε ξενέ μ', τὰ ροῦχά σου, πᾶν' τα στήν ἀδελφή σου,
 νά σε τὰ πλύν' ἡ μάννα σου καί ἡ ἀγαπητική σου».

305

Ἡ λυγερή.

Πᾶνε κοπέλλες στό χορό, πᾶνε στά παναγύρια,
 καί μιὰ κοπέλλα λυγερή κλαίει κι' ἀναστενάζει,
 ἡ μάννα της τήν ἔλεγε, γλυκά τήν κουβεντιάζει.
 «Σήκω ν' ἀλλάξης λυγερή, νά βάλῃς τὰ καλά σου,
 5 κι' ἄντε νά σύρῃς τὸν χορό, τραγούδια ν' ἀραδιάσῃς.»
 — Δὲν θέλω γὼ μάννα μ', χοροί, οὔτε καί παναγύρια,
 μόνε τὰ μαῦρα νά ντυθῶ, καλογρηὰ νά γένω,
 τάζω κερὶ στήν Παναγιά καί στὸν ἅϊ Νικόλα,
 τὸ πουλί πού ἀγαπῶ νά μὲ τὸ στείλῃ τώρα.

306

Σηλυβριά.

Μιά μάννα εἶχε δυὸ παιδά στήν ξενιτεῖα σταλμένα,
 πές την νά μὴ τὰ καρτερῇ, νά μὴ τὰ περιμένη,
 καί κείνα ψάρια ψάρευαν στῆς Ἀρμενιάς τὰ μέρη
 κ' ἡ Ἀρμενιά κατέβασε δένδρα ξερριζωμένα,
 5 κατέβασε καί μιὰ μηλιά στά μηλά φορτωμένη
 κι' ἀπάνω στά κλωνάρια της δυὸ ἀδέλφι' ἀγκαλιασμένα,
 μαῦρα πουλιά τὰ τρώγανε, ἄσπρα τὰ τρωγυρίζαν
 κ' ἕνα πουλί χρυσοῦ πουλί στέκεται κι' ἀναστενάζει.
 «Δὲν τρῶς πουλί, καλὸ πουλί, ἀντρειωμένες πλάτες,
 10 νά κάνῃς πῆχυ τὸ φτερό καί πιθαμὴ τὸ νύχι,
 νά γράψω μιὰ ψιλή γραφή στὴ μάννα μ' νά τὴν πᾶτε;»
 — Πουλάκια τοῦ Ντασὺτ πασᾶ, πολὺ ψιλά πετᾶτε,
 ἂν δῆτε τὰ παιδάκια μου νά μὲ τὰ χαιρετᾶτε.
 Εὐθύς κατέβκε τὸ πουλί καί τήνε ἀπαντίζει:
 15 «Τὰ τέκνα σου παντρεύτηκαν στῆς Ἀρμενιάς τὰ μέρη,
 πῆραν τὴν πλάκα πεθερά, τὴν μαύρη γῆς γυναῖκα
 καί τὰ σκουλήκια τῆς γῆς τὰ ἔχουν συντροφιά τους».

307

Σηλυβριά.

Πραγματευτῆς ἐξέβηκε πὸ μέσ' ἀπὸ τὴν Πόλη,
 τὸν ἴσκιο, ἴσκιο πήγαινε, στὸν ἴσκιο περπατοῦσε,
 νά μὴ τὸν κάψ' ὁ κορνιαχτός, μὴ τὸν μαυρίσ' ὁ ἥλιος.

Μιά κόρη, μία μάντισσα, μιὰ μικροπαντρεμμένη,
 5 πού εἶχ' ἀσημένιο ἀργαλειό καί φιλντισένιο χτένι,
 ἀπό τὸ βρόντο τ' ἀργαλειοῦ κι' ἀπὸ ψιλὰ τραγούδια,
 πραγματευτῆς ἐπέρασε καὶ τῆς ἐκαλημέρισε.
 «Καλὴ μερὰ σου κόρη μου. καλῶς τὰ πολεμάεις.
 Κόρη μου δὲν παντρεύεσαι πραγματευτὴ νὰ πάρης;
 10 Κάλλιο νὰ σκάσ' τ' ἄλλογ' σ', παρὰ τὸν λόγο ποῦπες,
 ἔχω ἄντρα στὴ ξενιτειά, ἔχει δώδεκα χρόνια.

308

Φανάρι.

Καρδιά μ', με δέκ' ὀχτῶ κλειδιά, γιατί εἶσαι κλειδωμένη;
 ὄνοιξε, παίξε, γέλασε, πῶς ἦσουν μαθημένη.
 —Μὰ πῶς ν' ἀνοίξω νὰ χαρῶ; εἶν' τὰ κλειδιά παρμένα,
 καὶ κεῖνος πού τὰ ἔπαρε εἶν' μακριὰ στὰ ξένα.

309

Καστανιές.

Τὸν Μάη ἐπαντρεύτηκε, τὸν Μάη γυναῖκα πήρε,
 τὸν Μάη τὸν ἦλθε μήνυμα νὰ πάγῃ στὸ σεφέρι.
 Νύχτα τοιμάζει τ' ἄλλογ', νύχτα τὸ καλιβώνει
 κ' ἡ κόρ' βαστάει τὸ κερί, τὰ μάτια τῆς δακρῶζουν.
 5 «Ἐσὺ πηγαίνεις πουλάκι μου καὶ μένα πού μ' ἀφίνεις;
 —Σ' ἀφίνω πρῶτα στὸ Θεὸ καὶ δεύτερα στὶς ἄγιοι,
 σ' ἀφίνω καὶ στὴ μάννα μου καλὰ νὰ σὲ φυλάγῃ.
 —Τί θὰ μὲ κάνει ὁ Θεός, τί θὰ μὲ κάν' οἱ ἄγιοι,
 τί θὰ μὲ κάν' ἡ μάννα σου χωρὶς τὴν ἀφεντιά σου;»

310

Σκοπὸ.

Σήκω πάπια, σήκω χήνα μ' σήκω κι' ἄλλαξε,
 σήκω βάλε τὰ χρυσὰ σου κ' ἔβγα καὶ συργιάνισε,
 σ' ἔφερα γυαλί καὶ κτένι καὶ καρὰ μπογιὰ ¹⁾,
 γιὰ νὰ βάψῃς τὰ μαλλιά σου καὶ τὰ φρύδια σου.
 5—Ποῦ ἦσουν ξένη μ' τὸν χειμῶνα καὶ γὼ μάργωνα; ²⁾
 Ξένος ἦμουν ὁ καυμένος ξενοδούλευα,
 κι' ὄσα δούλευα ὁ καυμένος σένα τᾶστελνα.

311

Καλλικράτεια.

“Ὅλα τὰ πουλάκια μαζί, μαζί,
 τὸ δικό μ' τ' ἀηδόνι τὸ μοναχό,

1) Λ. Τ. Βαφῆ μαύρη. —2) Γινόμεν οὐκ ἄν πέτρα.

μέσ' τὸν κάμπο τρέχει μὲ τὸν ἀετό,
πορπατεῖ καὶ λέγει καὶ ὀμιλάει.
5 «Ξένο ἄνδρα εἶχε Ξενιτευτὴ
καὶ Κεφακλωνίτη πρεματευτὴ,
ἦτανε πολίτης ἀπὸ τὴν Δυσθυμιά,
πὸ τὴν Πόλη ἄρχοντας, πὸ τὰ νησιά.

312

Ἡράκλεια.

Τῆς κούνιας

Μιά κοπελλιὰ τραγούδησε σ' ἓνα ψηλὸ παλάτι,
ἀέρας πῆρε τὴ φωνὴ στό πέλαγο τὴν πάει,
κι' ὁ καπετάνιος τ' ἄκουσε τὴν καντηλίτ' ἀνάφτει.
«Παιδιὰ ἀγνάρτε τὰ παννιά, ν' ἀκούσμε τὴν κοπέλλα,
5 σὰν τί τραγούδι τραγουδᾷ, σὰν τί τραγούδι λέει;
—Ἐχ' ἄντρα γὼ στὴν Ξενιτειά, ἔχ' ἄντρα γὼ στὰ ξένα,
—Κόρη μ' ἐγὼ εἶμ' ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμαι ὁ καλὸς σου.
—Ἄν εἶσαι σὺ ὁ ἄντρας μου κι' ἄν εἶσαι ὁ καλὸς μου,
—πές με σημάδι τοῦ σπιτιοῦ, σημάδι τῆς γυναικὸς σου.
10 Ἔχεις μηλιά στὴν πόρτα σου καὶ δράνα στὴν αὐλὴ σου,
ποὺ κάνει ῥοζακὸ στρφύλι καὶ κόκκινα τὰ μῆλα,
ἔχεις ἐλιά στό στήθος σου κι' ἐλιά στό μάγουλό σου.
—Ἐσὺ εἶσαι ὁ ἄντρας μου, ἐσὺ εἶσαι ὁ καλὸς μου.

313

Σηλυβριά.

Συρτός

“Ὅλες τὶς μῆνες τίς θέλω κι' ὄλες τὶς καλοθέλω,
τὸν Μάρτη μῆνα δὲ θέλω γιὰτ' εἶναι ταξιδιάρης,
γιατ' ἀρματώνει κάτεργα καὶ ξεκινᾷ καράβια,
θὰ φύγ' καὶ μὲν' ἀφέντης μου μαζὺ μὲ τὸ καράβι.
5—Ἐσὺ φεύγεις ἀφέντη μου καὶ μένα ποῦ μ' ἀφίνεις;
—Πρῶτα σ' ἀφίνω στό Θεὸ καὶ δεύτερο στοὺς ἅγιους,
τὸ τρίτο τὸ καλλίτερο στήνε γλυκειά μου μάννα.
—Τί νὰ μὲ κάνει ὁ Θεός, τί νὰ μὲ κάν' οἱ ἅγιοι,
τί νὰ μὲ κάν' ἡ μάννα σου δίχως τὴν ἀφεντιά σου;
10 Πάρε καὶ μὲν' ἀφέντη μου μαζὺ μὲ τὸ καράβι,
νὰ μαγερεύω νὰ δειπνᾷς, νὰ στρώνω νὰ κοιμᾷσαι,
νὰ πλένω τὰ ρουχάκια σου στὴν ἀργυρῆ λεκάνη,
ἀντὶς νερὸ ῥοδόσταμο κι' ἀντὶς σαπούνι, μόσχο,
καὶ ἀντὶς τοῦ ἡλίου πύρωμα, στὸν κόρφο μου τ' ἀπλώνω,

314

Ντομούζ-δερέ ¹⁾.

“Ωρα καλή πουλάκι μου καὶ μένα πού μ’ ἀφίνεις;
κρύο νερό θε νά γενῶ στό δρόμο νά με πίνης.
— Κρύο νερό καὶ ἂν γενεῖς στό δρόμο νά σε πίνω,
γῶ πάλι στή ξενιτειά, μόνος μου θε νά μείνω.

315

Νιχωράκι.

Πέντε χρόνια στὸν τερσανά ²⁾
στά σίδερα βαλμένος,
πῶς τὸ βαστῶ ὁ καυμένος.
Κανεῖς καὶ δὲν ἐπέρασε
5 καὶ δὲν με καλημέρισε,
ἀπ’ τοὺς δικούς μου συγγενεῖς
κι’ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μου,
μόν’ ἢ ἀγάπη μ’ ἢ γλυκειά,
ἢ γλυκοκίτρινη λεμονιά,
10 ψιλή γραφή με στέλνει,
μυστικά με παραγγέλει,
«Γεωργάκη μ’, τὸ μαντήλι σου,
καὶ μὲ πῶχει τὸ χεῖλι σου,
ποιὸς τῶχει λερωμένο,
15 ροδοκόκκινο βαμμένο ;»
— Ἡ Ξενιτειά τὸ λέρωσε.
— Στείλ’ το Γεωργάκη μ’, στείλέ το,
καὶ πάλε ξαναστείλ’ το μένα,
νά τὸ πλύνω με τὰ δάκρυα πού χύνω,
20 Βάλω τὰ δάκρυα μ’ νερό,
τὸ σάλιο μου σαποῦνι.

316

Ἡ μάγισσα.

Τσόφλου.

Μαῦρά μου χελιδόνια κι’ ἄσπρα μου πουλιά,
τί ἀψηλά πετᾶτε; δὲ χαμηλώνετε,
νά πάρω τὴ φτεροῦδα νά σύρω κοντηλιά
νά στείλω στήν καλή μου, καὶ στή καλοῦτσικη μ’,

1) Ἐπαρχίας Δέρκων.—2) Ναυπηγεῖον, κυρίως φυλακὴ βαρυποινιτῶν.

5 «Κόρη μ', ἂν θές παντρεῖσε, ἂν θέλς καρτέρσε,
 ἂν θέλς βάψε μαῦρα καὶ καλογέρεψε,
 με δόσαν μιὰ γυναῖκα κ' εἶναι μάγισσα,
 μαγεύει τὰ οὐράνια καὶ δὲν παραστρατοῦν,
 μαγεύει τὰ κορίτσια καὶ δὲν παρακεντοῦν,
 10 μαγεύει τὰ παλληκάρια καὶ δὲν παντρεύονται,
 γυρίζω γιὰ νὰ ἔλθω, ἀντάρα καὶ βροχή,
 γυρίζω πίσω βλέπω κάμποι καὶ βουνοί»,
 Καὶ γυναῖκά του σὰν τ' ἄκουσε, τὸν δρόμο ἔπιασε
 κι' ὁ δρόμος της τὴν ἔβγαλε στῆς μάγισσας τὴν πόρτα.
 15 —Καλὴ σπέρα Ἀρμενοπούλα καὶ ποὺ εἶν' ὁ ἄνδρας σου;
 —Τὶ θὰ τὸν κάνς ξενοῦλα; λείπει στὸ καπελεῖο,
 παίζουν τὰ παιχνίδια καὶ πίν' γλυκὸ κρασί.»
 Καὶ κείνη σὰν τ' ἄκουσε πίσω γύρισε.
 «Γιαννάκη μ' ἦλθε μιὰ ξένη καὶ σὲ γύρευε
 20 ξανθιά καὶ μαυρομάτα καὶ μακρομαλλοῦ,
 εἶχε καὶ στὸ μάγουλό της μιὰ χρυσοῦ ἑλιά».
 Ἐκεῖνος σὰν τ' ἄκουσε τὸν δρόμο ἔπιασε
 κ' ἡ μάγισσα ξεφώνησε,
 ἄς τῷξευρα Γιαννάκη μ', νὰ μὴ σὶδῶλεγα.

317

- 1 Ἀγαπημένο μου ποῦλε κι' ὠραῖο μ' ἀηδονάκι,
 ἡ ξενιτειὰ σὲ χαίρεται καὶ γὼ πίνω φαρμάκι.
- 2 Ἀδέλφι μου στὴν ξενιτειὰ καὶ γὼ στὰ ξένα μέρη,
 ἐσὺ νὰ κλαίγης τὸ πρωὶ καὶ γὼ τὸ μεσημέρι.
- 3 Ἀκόμα δὲν εἰσεψα κι' ἀρχίνησες νὰ κλαίγεις,
 καὶ τῆς καυμένης θάλασσας τραγούδια νὰ τῆς λέγεις.
- 4 Ἀνάθεμά σε ξενιτειὰ, σένα καὶ τὸ καλὸ σου,
 πλειότερη εἶν' ἡ πίκρα σου παρὰ τὸ διάφορό σου.
- 5 Ἀνάθεμα τίς μαραγκοί, ποὺ κάνουν τὰ καράβια,
 ποὺ ξενιτεύουνε τίς νιοὶ κι' ὅλα τὰ παλληκάρια.
- 6 Ἄν εἶσαι καὶ στὴν ξενιτειὰ θαρρεῖς δὲ σὲ θυμοῦμαι;
 τὸ ὄνομά σου προσκυνῶ καὶ πάντα σὲ θυμοῦμαι.
- 7 Ἄν ἤθελες νὰ ταξιδεύσης καὶ νὰ πᾶς στὰ μακρὰ,
 ἔπρεπε νὰ μὴν ἀγαπήσης καὶ με κάψης τὴν καρδιά.
- 8 Ἄς ἔχω τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν καλὴ ὑγεία
 καὶ τὴν καλὴ ἀντάμωση νὰ δίν' ἡ Παναγία.
- 9 Ἄχ θάλασσα φαρδειὰ
 πικρὴ εἶν' ἡ ξενιτειὰ.
- 10 Βασιλικὸν ἐγύρευσα νὰ κάνω φροκαλίτσα,
 νὰ φροκαλῶ τὴ θάλασσα ν' ἀρράζουν τὰ καῖκια,

- 11 Βασιλικός κι' ἄν μαραθεῖ, πάλι τὴ μοσκιά του ἔχει,
ἢ ἀγάπη μου κι' ἄν ξενιτευθεῖ πάλι στὸ νοῦ της μ' ἔχει.
- 12 Βουνά ποῦ μᾶς χωρίσατε καὶ θάλασσα μεγάλη,
πότε θεὸ νᾶρθει ὁ καιρὸς ν' ἀνταμωθοῦμε πάλι,
- 13 Βραδυάζει καὶ περικαλῶ, πότε θὰ ξημηρώσει,
νὰ δοῦν τὰ μάτια μου στερειά, ὁ νοῦς μου νὰ μερώσει.
- 14 Γαρούφαλο μὴ μαραθεῖς καὶ πέσης καὶ μαθήσεις
καὶ ἄσπρο γιασεμάκι μου στὰ ξένα μὴν ἀργήσεις.
- 15 Γλυκοχαράζουν τὰ βουνά κι' αὐγερινὸς τραβιέται
καὶ τὸ δικό μου τὸ πουλί, στὰ ξένα τυραννιέται.
- 16 Γύρισε καὶ δέ με μιὰ καὶ δυό, ἴσως καὶ μὲ χορτάσεις,
γιατ' εἶμαι ξένος καὶ θὰ διαβῶ καὶ τότε θὰ μὲ χάσεις.
- 17 Εἶναι μαύρα καὶ σκοτεινά καὶ μαύρα εἶναι τὰ ξένα,
κ' ἡ ξενιτειά εἶναι διπλὰ πικρὴ, πουλί μ', χωρὶς ἐσένα
- 18 Εἶναι πικρὸς ὁ χωρισμὸς,
γίνεται Χάρος ζωντανός.
- 19 Ἐμαύρισαν τὰ μάτια μου τὴν θάλασσα νὰ βλέπω,
τοὺς γκεμιτζήδες νὰ ρωτῶ καὶ σένα ν' ἀπαντέχω.
- 20 Ἐμίσηδες πουλάκι μου, καὶ μένα ποῦ μ' ἀφίνεις;
κρὺο νεράκι θὰ γενῶ, στὸ δρόμο νὰ μὲ πίνης.
- 21 Ἐνα πουλάκι τ' οὐρανοῦ θὰ βρῶ νὰ τὸ ναυλώσω,
νὰ κάτσω στὶς φτεροῦγές του ναρτῶ νὰ σ' ἀνταμώσω.
- 22 Ἐσὺ πουλί μ' στὴ ξενιτειά, καὶ γῶ σ' αὐτὰ τὰ μέρη,
σὲ στέλλω προσκυνήματα, μὲ ἓνα περιστέρι.
- 23 Ἐφυγ' ἡ ἀγάπη μου καὶ πιά δὲ θὰ γελάσω,
μήτε Σαββάτο θὰ λουστῶ, μήτε Κυριακὴ θὰ ἀλλάξω.
- 24 Ἡ ἀγάπη μ' εἶναι μακρὰ, σάραντα δυὸ κονάκια ¹⁾,
τὴν στέλλω χαιρετίσματα μὲ δυὸ χελιδονάκια.
- 25 Ἡ θάλασσα πῶς μ' ἔκανε; λωλὸ καὶ διακονάρη,
πάγω νὰ λύσω τὸ κουπί καὶ λυῶ τὸ παλαμάρι.
- 26 Ἡ θάλασσα μᾶς χώρισε καὶ ἡ στεργιά ἐπίσης,
μόνον μιὰ χάρη σοῦ ζητῶ, νὰ μὴ μὲ λησμονήσης.
- 27 Ἡ θάλασσα εἶναι πέλαγος κι' ὅποιος τὴν ἀρμενίσει,
πρέπει νὰ τὸ σκεφτεῖ καλὰ νὰ μὴ παραλογήση.
- 28 Ἡ ξενιτειά σὲ χαίρεται κι' ὁ τόπος σου σὲ κράζει
καὶ ἡ ἀγάπη π' ἀγαπᾶς, κλαίει κι' ἀναστενάζει.
- 29 Καὶ δῶ ξένος καὶ κεῖ ξένος, κι' ὅπου νὰ πάγω ξένος,
νὰ πάγω στὸ πουλάκι μου καὶ κεῖ ξενιτεμένος.

1) Λ. Τ. Σαράντα δυὸ ἡμερῶν δρόμο, κονάκι=στάθμευσις.

- 30 Καρδιά μου, ποιός σέ κλειδωσε; καί τὰ κλειδιά παρμένα
— Ὁ νιός πού τήν ἐκλειδωσε, εἶν' μακρυά στά ξένα.
- 31 Κλάψετε μάτια μ', κλάψετε, δάκρυα φορτωθῆτε,
γιατί θά τραβῆξετε ξενιτειά ὡς πού νά βαρεθῆτε.
- 32 Λεῖπ' τὸ πουλί μ' στή ξενιτειά καί γώ σ' αὐτὰ τὰ μέρη,
ἐκεῖνο κλαίει ἀπ' τὸ πρωῖ καί ἐγώ τὸ μεσημέρι.
- 33 Λεῖπ' τὸ πουλί μ' στή ξενιτειά, θαρρεῖ δὲν τὸ θυμοῦμαι,
γὼ τὸ δνομά του προσκυνῶ κι' ὕστερα ἀποκοιμοῦμαι.
- 34 Μὲ τί καρδιά, μὲ τί ψυχὴ, νά πάγω στὸ καῖκι;
ν' ἀφίσω μάτια γαλανὰ καί φρύδια σὰν γαϊτάνι;
- 35 Μισεύω ἀπ' τὸν τόπο μας καί πάγω σ' ἄλλα μέρη
καί τώρα θά ζοῦμε μάτια μου ζωντανοχωρισμένοι.
- 36 Νᾶταν ἡ θάλασσα στεριά, νᾶτανε μονοπάτι,
νάρχόμουνα νά σ' ἔβρισκα, πέρδικα πλουμιδάτη.
- 37 Νά τῶξερα πουλάκι μου πού τόσο θεὸ ν' ἀργήσης,
τῆ θάλασσα θά μάγευα νά μὴ παραμερήσης.
- 38 Ξένε μου, εἰς τὴν ξενιτειά, πῶς στρώνεις; πῶς κοιμᾶσαι;
πῶς μαγειρεύεις καί δειπνᾶς καί μένα δὲ θυμᾶσαι;
- 39 Ξένε μου, μέσ' τῆ ξενιτειά, πῶς στρώνεις; πῶς κοιμᾶσαι;
μὲ τί γυαλί πίνεις νερό καί μένα δὲ θυμᾶσαι;
- 40 Ξενιτεμένο μου, πουλί κι' ὠραῖό μου ταιράκι,
ἡ ξενιτειά σέ χαίρεται καί γώ πίνω φάρμακι.
- 41 Ὁ γκεμιτζῆς στή θάλασσα δὲν πρέπει νά κοιμᾶται,
γιατ' ἔχει ἀγάπ' στή ξενιτειά καί πρέπ' νά τῆ θυμᾶται.
- 42 Ὁ ἥλιος βασιλεύει, στά δέντρα στίς κορφές
καί μένα τὸ πουλί μου, κυλιέται στίς ξενιτειές.
- 43 Ὁ ξένος μέσ' στή ξενιτειά, σὰν τὸ πουλί γυρίζει
καί σά βασιλικὸς ἀνθεῖ, μ' ἀλήθεια δὲ μυρίζει.
- 44 Ὁ ξένος μέσ' στή ξενιτειά, σὰν τὸ πουλί γυρίζει,
σὰν τὸ πουλί πού κελαῖδεῖ καί τόπο δὲν ὀρίζει.
- 45 Ὁ ξένος μέσ' στή ξενιτειά, σὰν τὸ πουλί γυρίζει,
δπου δὲν ἔχει τῆ φωλιά, νά πάγη νά καθίση.
- 46 Ὁ ξένος μέσ' στή ξενιτειά, σὰν τὸ πουλί γυρίζει,
σὰν τὸ Κωσταντινάτικο φλουρί, πέρνει καί κιτρινίζει.
- 47 Ὁ ξένος μέσ' στή ξενιτειά, πρέπει νά βάλῃ μαῦρα,
γιὰ νά τότε γνωρίζουνε, πῶχ' ἡ καρδιά του λαύρα.
- 48 Ὁ ξένος μέσ' στή ξενιτειά πρέπει νά βάλῃ μαῦρα,
γιὰ νά ταιριάξ' ἡ φορεσιά μὲ τῆς καρδιάς τῆ λαύρα.
- 49 Ὁ ξένος μέσ' στή ξενιτειά, δὲν πρέπει νά πεθάνῃ,
γιατ' εἶν' τὸ χῶμα ἀκριβὸ κ' ἡ πλάκα εἶναι ξένη.

- 50 "Όποι' αγαπάει τόν γκεμιτζή, τή θάλασσα λογιάζει,
βλέπει καράβια στό γιαλό, καί βαρυναστενάζει.
- 51 "Όταν μέ εἶπες ἔχε γειά καί μ' ἔδοσες τὸ χέρι,
μέ φάνηκε πὼς μ' ἔδοσες στοῦ Χάρου τὸ μαχαῖρι.
- 52 "Όταν σέ βλέπω χαίρομαι κι' ὅταν θά φύγεις κλαίω,
κι' ὅταν θά πᾶς στήν ξενιτειά, μέ τὰ θεριά παλεύω.
- 53 "Όταν σέ εἶπα ἔχε γειά καί στάθηκα στήν σκάλα,
δάκρυσαν τὰ ματάκια μου, σά σιγαλή ψιγάλα.
- 54 "Όταν σέ εἶπα ἔχε γειά καί στάθηκα στή σκάλα
δάκρυσαν τὰ ματάκια μου, σά δυνατὴ βροχοῦλα.
- 55 "Όταν σέ εἶπα ἔχε γειά καί γύρσες καί μέ εἶδες,
δυὸ φύλλα τῆς καρδίτσας μου ξερρίζωσες καί πήρες.
- 56 "Όταν σέ εἶπα ἔχε γειά καί πήρα νά πηγαίνω
μέ φάνηκε πουλάκι μου ψηλὸ βουνὸ ἀνεβαίνω.
- 57 Παρηγοριά ἔχ' ὁ θάνατος καί λησμονησὺν ὁ Χάρος
κι' ὁ ζωντανὸς ὁ χωρισμὸς παρηγοριά δέν ἔχει.
- 58 Πολὺ ἄργησες στὰ μακρὰ πολὺ ἄργησες στὰ ξένα,
μαράθηκαν τὰ λούλουδα ποὺ σ' εἶχα φυτεμένα,
- 59 Πὼς θά σέ πῶ σ' ἀφίνω γειά; πὼς θά σέ πῶ ἀντίο;
πὼς θά γυρίσω νά σέ δω τὴν ὥρα ποὺ θά φύγω;
- 60 Πὼς θά σέ πῶ τὸ ἔχε γειά, ὅταν θά μπῆς στὴ βάρκα,
πὼς θά ἀποχωρισθῶ, τὰ δυὸ σου μαῦρα μάτια.
- 61 Πὼς νταγιαντῶ; ¹⁾ πὼς τὰ περνῶ; ποὺ δέν μπόργα ²⁾ μιὰ ὥρα,
νᾶν' τὸ πουλί μ' εἶπε στήν ξενιτειά καί γὼ σ' αὐτὴ τὴ χώρα.
- 62 Σὰν ἀποθάνω ξένος εἶμαι, ποιὸς θὲ νά μέ λυπηθῆ;
τὸ δικό σου τ' ἀχειλάκι μοιρολόγια νά μέ πῆ.
- 63 Σὰν ἀποθάνω μὴ μέ κλαῖς γιὰτ' εἶμαι πεθαμμένη,
κλάψε με τώρα ζωντανή, ποὺ 'μαι ὄρφανὴ καί ξένη.
- 64 Σ' ἀφίνω γειά εἶναι πικρὸ, τ' ὥρα καλὴ φαρμάκι
καί τὸ καλῶς ὀρίσατε, ἔχει χαρὰ μεγάλη.
- 65 Σήκω πουλί μ' τὰ μάτια σου καί διές με νά χορτάσης,
εἶμαι ξένος καί θά διαβῶ κ' ὕστερις θά μέ χάσης.
- 66 Στὰ ξένα ὅπου εἶσαι σύ, θαρθῶ καί γὼ νά μείνω,
νά τρέχῃ ἀπ' τὰ χειλάκια σου κρὺο νερὸ νά πίνω.
- 67 Στὰ ξένα σέ θυμήθηκα, μὰ τί μπορῶ νά κάνω;
τὰ δυὸ μου χέρια σταύρωσα κι' ἔπεσα νά πεθάνω.
- 68 Στὴ ξενιτειά ποὺ θά διαβῶ, τί θά μέ παραγγείλεις;
θὰ κάμω χίλιες Κυριακὲς καί μύριες ἑβδομάδες.

1) Λ. Τ. Ὑποφέρω. — 2) Μποροῦσα.

- 69 Τὴν θάλασσα τὴν χρεωστῶ μαντήλι κεντημένο,
 ποὺ ἦλθε τὸ πουλάκι μου, καλὰ ταξιδεμένο.
- 70 Τὴν θάλασσα τὴν ἄρμυρή, θὰ τὴν ἐκάνω μέλι,
 γιατί τὴν ταξιδεύουνε λέφτεροι, παντρεμένοι.
- 71 Τῆς ξενιτειᾶς ὁ καϋμός, πουλί μου, δὲν τραβιέται,
 γένηκε ἡ καρδίτσα μου, κλειδί καὶ ἀνοιγοκλειέται.
- 72 Τῆς ξενιτειᾶς τὰ νούμερα, τᾶχῶ καταραμένα,
 ποὺ πῆραν τὸ παιδάκι μου καὶ τυρανοῦν καὶ μένα.
- 73 Τί ἔφταιξα τῆς τύχης μου καὶ μ' ἔρριξε στὰ ξένα,
 μέσ' στ' ἄγρια βουνὰ καὶ στ' ἄκαρπα τὰ δέντρα;
- 74 Τὸ Φαναράκι καλὸ χωριό, στὴ μέση ἔχει βρύση,
 ὅποιος ξένος πιεῖ νερό, δὲ θέλει νὰ γυρίση.
- 75 Τ' ὥρα καλὴ εἶναι σκληρὸ τ' ἀντίο εἶν' φαρμάκι
 καὶ τὸ καλῶς ὀρίσατε εἶναι μέλι καὶ ἀγάπη.
- 76 Φεύγει τὸ πουλάκι μου ὅπου μὲ παρηγόρα,
 τοιμάζει τὰ ρουχάκια του νὰ πάγη σ' ἄλλη χώρα.
- 77 Φεύγεις καὶ φεύγ' ἡ γνώμη μου, ποῦ πᾶς παρηγοριά μου,
 ποῦ πᾶς κλειδί τῆς γλώσσας μου καὶ κλῶνος τῆς καρδιᾶς μου;